18.2.2021

Eduskunta
Talousvaliokunta

Valtiovarainministeriön vastaukset talousvaliokunnan kysymyksiin liittyen HE 260/2020 vp

1. **Omien varojen tulevaisuudennäkymät: kuinka esimerkiksi digivero, hiilitullit tai transaktiovero näyttäytyy Suomen ja EU:n (kilpailukyvyn) näkökulmasta? Arvioita näiden ehdotusten kehityssuunnasta?**

- *Komissio tulee antamaan ehdotukset digiverosta, hiilitulleista ja päästökaupan tuloista (mahd. laajennettuna merenkulkuun ja lentoliikenteeseen) omiksi varoiksi viim. kesäkuussa 2021 marraskuussa 2020 toimielinten välisen sopimuksen mukaisesti. Finanssitransaktioveroon ja mahd. yrityssektorille kohdistuvaan maksuun liittyvistä omista varoista komissio tulee antamaan ehdotukset kesäkuuhun 2024 mennessä.*
- *Digivero: ei ole vielä tietoa komission suunnitelmista esim. mihin toimijoihin digivero kohdistuisi (esim. minkälainen liiketoiminta, miten kohdistuisi EU-yrityksiin tai EU:n ulkopuolisiin yrityksiin).*
- *Hiilitullit: ehdotuksesta ja mahd. toteutustavasta ei tietoa. Hiilitulleista tiedetään, että järjestelmä saattaa olla vaikeasti rakennettava. Tarvitaan mm. paljon dataa tuotantoketjuista. Tämän takia tullit tulisivat todennäköisesti kohdistumaan varsin yksinkertaisiin tuontihyödykkeisiin mm. teräs, sementti, alumiini jne. Hiilitulleja jouduttaneen myös arvioimaan suhteessa nykyiseen päästökauppajärjestelmään: ei saa vääristää kilpailua kv. kaupassa. Suomelle saattaa aiheutua kustannuksia välituotteita/raaka-aineita tuovana maana, jossa tapahtuu jatkojalostusta. Huomioitava myös EU:n ulkopuolisten maiden vastatoimenpiteet/sanktiot, jotka saattavat nostaa kustannuksia EU-alueella. Suomessa Etlan johdolla tehty tutkimus: https://www.etla.fi/julkaisut/carbon-border-adjustment-mechanisms-and-their-economic-impact-on-finland-and-the-eu/*
- *Finanssitransaktiovero: Suomi ei osallistu finanssitransaktioveroa (FTT) koskevaan tiiviimpään yhteistyöhön. Tiiviimpään yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltiot eivät myöskään ole vielä päässeet yhteisymmärrykseen sovellettavasta FTT:sta. Uusien omien varojen osalta komissio on todennut EP:lle joulukuussa 2020, että mikäli osallistuvat jäsenvaltiot pääsevät sopimukseen FTT:sta vuoden 2022 loppuun mennessä, komissio tulee tekemään ehdotuksen sen käytöstä omana varana. Mikäli osallistuvat jäsenvaltiot eivät ole päässeet sopimukseen vuoden 2022 loppuun mennessä, komissio tulee ehdottamaan uutta omaa varaa, joka perustuu uuteen FTT:hen. Ehdotukset olisi tarkoitus tehdä kesäkuuhun 2024 mennessä, jotta oma vara voitaisiin ottaa käyttöön vuoden 2026 alusta.*

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto

puh. 0295 16001 (vaihde)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

Finansministeriet
Snellmansgatan 1 A, Helsingfors
PB 28, 00023 Statsrådet

tfn 0295 16001 (växel)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.finansministeriet.fi
FO-nummer 0245439-9

2. Maksun ja veron ero? Kuinka maksurasitteen lopullinen kohdentuminen eroaa näiden välillä? Onko Suomelle/suomalaisille edullisempaa että painotetaan jompaa kumpaa?

- *Ensinnä mahd. EU-veron eli verotusoikeuden antaminen unionille on omia varoja laajempi kysymys. Mahd. EU-veroista tulisi ensiksi säätää SEUT 113 artiklan mukaisesti (yksimielinen päätöksenteko).*
- *Nykyinen kansallisesta talousarviosta maksettava kansallinen maksuosuus eli oma vara on hallinnollisesti kustannustehokkaampi ratkaisu. Se ei edellyttäisi uusien, mahdollisesti päällekkäisten verotusjärjestelmien rakentamista.*
- *Kansallinen maksuosuuden rahoittaminen (kuten esim. uusi muovi oma vara) jää myös jäsenvaltion itsensä päätettäväksi.*
- *Veroa voi mahd. perustella siten, että sen haluttu ohjausvaikutus ja kohdentuminen tiettyyn asiaan ja asiantilan parantamiseen/tavoitteen toteutumiseen saattaa olla kansallista maksua tehokkaampaa, kun vero otetaan käyttöön unionin laajuisesti. Tosin verotuksen harmonisoinnilla EU:ssa pyritään pääsemään samaan tavoitteeseen.*

3. Kuinka tulkitaan, että ehdotettu muutos olisi liittymissopimuksen mukainen? (Ottaen huomioon no bail-out-sääntö)

Hallituksen esityksessä (HE 260/2020 vp) sivulla 44 Johtopäätökset jaksossa todetaan mm.:

> *Omia varoja koskevalla päätöksellä on asianmukainen ja riittävä oikeusperusta SEUT 311 artiklan 3 kohdan määräyksessä Euratom-sopimuksen 106 A artiklalla täydennettynä. Unionin toimivaltaa päättää omien varojen järjestelmästä ei ole rajoitettu, vaan järjestelmää voidaan kehittää merkittävästikin luomalla uusia omien varojen luokkia ja päättämällä muista tuloista talousarvion rahoittamiseksi. Määräyksessä ei rajoiteta sitä, mitä omat varat ja muut tulot voivat olla. Koska päätökselle on osoitettavissa selvä ja hyväksyttävä oikeusperusta unionin perussopimuksissa, kysymys ei ole toimivallan siirrosta valtiosääntöoikeudellisessa merkityksessä.*
>
> *Unionin laajan toimivallan vastapainona omia varoja koskeva päätös on tehtävä erityistä lainsäätämisjärjestystä noudattaen neuvoston yksimielisellä päätöksellä, minkä lisäksi määräyksessä on poikkeuksellisesti asetettu päätöksen voimaantulon edellytykseksi, että kaikkien jäsenvaltioiden on hyväksyttävä päätös valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Järjestelmän muuttamisen edellytyksenä ovat siis yhtä vahvat kansallista suvereniteettia suojaavat menettelyt kuin mitkä koskevat perussopimusten muuttamista tavanomaisessa tarkistusmenettelyssä (SEU 48 artiklan 4 kohdan toinen alakohta).*
>
> *Liittymissopimuksen ja sen jälkeisten perussopimusten muutossopimusten hyväksymisen yhteydessä Suomi on hyväksynyt edellä mainitut omien varojen järjestelmän erityispiirteet.*

Elpymisvälineen suhdetta SEUT 125 artiklaan ja ns. no bail out –sääntöön on käsitelty VNK:n elpymisvälineasetusta (U 27/2020 vp) U-jatkokirjeessä (UJ 20/2020 vp) sivuilla 3-4. Siinä käsitellään neuvoston oikeudellisen yksikön (NOP) lausuntoa ja todetaan seuraavaa:

SEUT 125 artikla

NOP mukaan komission ehdotukset eivät ole SEUT 125 artiklan, joka sisältää ns. velasta vastattavaksi ottamisen kiellon, vastaisia. NOP mukaan kyseisen kiellon tarkoituksena on taata, että markkinoiden logiikka yhä koskee jäsenvaltioita (ja että ne noudattavat tervettä finanssipolitiikkaa). Ehdotukset ovat näiden edellytysten mukaisia. Tarkoituksena ei ole korvata tai täydentää jäsenvaltioiden markkinoilta hankkimaa rahoitusta unionin rahoituksella, eikä ottaa vastattavaksi toisten jäsenvaltioiden sitoumuksia.

NOP katsoo, että unionin omien varojen järjestelmässä jäsenvaltioiden vastuu ei ole koskaan yhteisvastuullista. Se on aina yksittäistä. Jäsenvaltioiden kontribuutiot on määritelty pro rata ja ne vastaavat vain omasta osuudestaan unionille tehdyistä sitoumuksista.

NOP huomauttaa, että EU:n perussopimusten oikeusperustojen välillä ei ole hierarkiaa. Ne ovat keskenään tasavertaisia ja yhteensopivia. EU:n eri politiikkojen, kuten koheesiopolitiikan, rahoittaminen unionin ohjelmien kautta ei ole ristiriidassa SEUT 125 artiklan kanssa. NOP tulee johtopäätökseen, että ehdotukset eivät varsinaisesti edes kuulu SEUT 125 artiklan soveltamisalaan.

Lisäksi NOP kiinnittää huomiota siihen, että kokonaistilanne ja nyt käsiteltävät ehdotukset ovat luonteeltaan perusteellisesti erilaiset verrattuna EVM-sopimukseen ja unionin tuomioistuimen siitä asiassa Pringle (C-370/12) antamaan tuomioon. NOP ei siis edellytä ehdotuksilta asian Pringle mukaista tiukkaa ehdollisuutta. Valtioneuvosto on selostanut ehdotuksiin liittyvää ehdollisuutta selvityksessä E 64/2020 vp, ja pitää sitä tässä yhteydessä riittävänä.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Liiteasiakirja/Documents/EDK-2020-AK-311164.pdf

5. Miksi Suomi ei pitänyt tarkoituksenmukaisena olla mukana nuukien maiden koalitiossa?

- *Yleisesti:*
    - *Suomi ei kuulu nuukaan nelikkoon (ns. frugal 4: AT, DK, NL ja SE)*
    - *Suomi on nettomaksaja, mutta Suomi on ollut perinteisesti pienimpiä nettomaksajia EU:ssa, ja eikä esim. ole saanut maksualennuksia (alennuksista huolimatta nuukan nelikon maat ovat olleet Suomea suurempia nettomaksajia) ja yleisesti Suomen strategia oli myös hieman erilainen esim. MFF:n kokonaistason osalta ja esim. maatalouden saantojen turvaaminen ollut Suomelle tärkeää.*
    - *Kuitenkin nettomaksajana Suomi kuitenkin vaikutti ja kävi epävirallisia neuvotteluja nelikon kanssa useista MFF:n ja elpymisvälineen asiakokonaisuuksista.*

- *Erityisesti elpymisvälinettä koskien:*
    - *Suomen linja/asemointi oli varsin tiukka.*
    - *Suomelle keskeistä oli saada elpymisvälineen avustusten osuus pienemmäksi (vähemmän kuin KOM:n ehdotuksen 500 mrd. euroa) ja tässä oltiin nuukan nelikon kanssa samoilla linjoilla ja tätä ajettiin yhdessä. Avustusten osuus aleni lopulta 110 mrd. euroa KOM:n esityksestä.*

- *Erityisesti Suomelle oli keskeistä vastuiden tarkkarajaisuus elpymisvälineen lainanottoon liittyen. Suomi ajoi tätä ja sai tämän kirjauksen läpi omien varojen päätökseen.*
- *Budjettivallan käyttäjille (neuvosto/EP) annetaan vahvempi rooli elpymisvälineeseen liittyen (valvonta ja raportointi).*

Jatkokysymyksistä:

2. Voiko Suomen elpymispaketin myötä tuleva vastuu heikentää Suomen omaa luottokelpoisuutta ja siten heikentää rahoitusehtoja?

- *Elpymispaketin myötä tuleva vastuu jakautuu varsin symmetrisesti kaikkiin jäsenmaihin, mikä pienentää todennäköisyyttä sille, että Suomen luottokelpoisuus heikkenisi ainakaan suhteessa muihin jäsenmaihin.*

- *Elpymispaketin katsotaan hyödyttävän koko talousaluetta. Nettovaikutusta luottokelpoisuuteen on vaikea arvioida. Vastuiden kasvu teoriassa kasvattaa luottoriskiä. Sen sijaan paketin ennakoitu talouksia vahvistava vaikutus vaikuttaa luottoriskiä vähentävästi.*

- *Ylipäätään valtion kokonaisvastuiden (velka + välilliset vastuut) liian nopea kasvu voi johtaa ylivelkaantumiseen. Tämä johtaisi rahoituksen ehtojen ja pahimmillaan rahoituksen saatavuuden heikkenemiseen. Tällä hetkellä Suomen valtionlainojen hinnoittelu rahoitusmarkkinoilla ei anna merkkejä rahoitusehtojen heikkenemisestä.*